

**REVISTA DE ISTORIE
„VASILE CONTA”
TÂRGU-NEAMȚ**

**Historical Magazine „Vasile Conta”,
Târgu-Neamț**

**Revue Historique „Vasile Conta”
Târgu-Neamț**

**Volumul V, nr. 2, decembrie 2023
Volume V, issue 2, december 2023
Volume V, no. 2, décembre 2023**

Iași
Editura PIM, 2023

LIVIU NEAGOE ȘI EUTOPIA SAU DESPRE CONCEPTE, IDENTITĂȚI ȘI ISTORII ROMÂNEȘTI

*

LIVIU NEAGOE AND EUTOPIA OR ABOUT ROMANIAN CONCEPTS, IDENTITIES AND HISTORIES

*

LIVIU NEAGOE ET EUTOPIA OU SUR LES CONCEPTS, IDENTITÉS ET HISTOIRES ROUMAINES

drd. Emanuel BĂLAN

Recent, la Editura Cartier din Chișinău a apărut cartea istoricului și filosofului Liviu Neagoe, *Eutopia*. Concepte, identități și istorii românești, o carte necesară, un adevărat effort critic și analitic asupra conceptelor și identității românești așa cum a fost această privită și exprimată pe parcursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea.

Problema dezbaterii identității românești dar și a europenizării societății cu precădere după 1848, a fost analizată și dezbătută în epocă de către Constantin Rădulescu-Motru, Dumitru Drăghicescu, Mihai Ralea, Aurel C. Popovici, Virgil I. Bărbat, Camil Petrescu, Lucian Blaga, Ion Zamfirescu, Ion F. Buricescu, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, Mihail Sebastian, toți aceștia contribuind cu texte la această dezbatere. Cartea lui Liviu Neagoe este valoroasă prin felul în care abordează subiectul dar și prin analiza și critica conceptelor de europenitate și românism din

perspectiva celor afirmate în epocă.

Lucrarea împărțită în șapte părți, fiecare în alte trei capitole, analizează acest specific românesc de la nașterea sa, la începutul secolului al XIX-lea, când tinerii școliți în vest, în special la Paris, descoperă civilizația vestică pe care doresc să o aducă și să implanteze și spațiului românesc cu obiceiuri și apucături orientale, și până la apogeul specificului românesc caracterizat de antisemitism.

Prima parte, *Între Mitteleuropa și Balcani*, analizează zorii ideii de specific românesc prins între elementele civilizației occidentale și balcanismul românesc cu proiectele federative însușite de elita românească. Adoptarea cu pasiune a ideilor romantismului European a condus la un mélange de bizantism și occidentalism, redat

într-un amestec de valori și comportamente așa cum sunt descrise de către călătorul străin sosit la Porțile Orientului: „Totul aici se desfășoară privirii altfel, asemănător și, în același timp, diferit de orice alt colț al Europei: bogăția pământului, sărăcia cătunelor, religiozitatea oamenilor, opulența saloanelor, melancolia orientală, trufia bizantină, nostalgia romană și, peste toate acestea, excesul: în frumusețe, în vorbe, în patimi, în încercări sortite tot atâtor eșecuri. Ne aflăm încă în Europa sau am trecut granița imaginară către exotical Orient?” (p.19). Liviu Neagoe analizează în această primă parte tocmai această întrebare, unde este spațiul românesc situate, în Europa sau în Orientul plin de exotism. Evident, crearea identității noastre naționale se face raportat la Occidentul civilizată prin imitare sau delimitare, Europa fiind pentru elita secolului al XIX-lea, Franța.

Permanentă dorință de europenizare este subiectul celei de a doua părți, *Europenizarea: concepte și realități românești*, în care este analizat acest proces început sub ocupația rusă din 1828-1834, odată cu adoptarea Regulamentelor Organice, care au însemnat debutul modernizării Principatelor Române și impunerea unui regim constituțional de inspirație franceză. Este perioada de afirmare a pașoptiștilor, o generație cu viziune care a fost nu doar promovarea elementelor și ideilor occidentale dar și conștientă de rolul ei istoric: Gheorghe Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Constantin A. Rosetti, Ion C. Brătianu, Alecu Russo, Costache Negri, Grigore Alexandrescu, Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Andrei Mureșanu, deschizătorii de drum, cei care au propus ideile de modernitate oferind un model de „propășirea neamului“. Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, modernitatea, europenizarea începe să fie combătută de adepții tradiționalismului românesc, de cei care doreau păstrarea spiritului românesc nealterat de influențele occidentale. Acest tradiționalism spune autorul, va lua forma criticii a „forme fără fond“ a lui Maiorescu și mai apoi a sămănătorismului și poporanismului literar de început de secol XX și a gândirismului, ortodoxismului sau culturalismului etnic interbelic (p. 53). Eugen Lovinescu introduce teoria sincronismului civilizației românești cu cea europeană, sincronizare care se putea face prin „imitație“. Europenizarea este văzută de către tradiționaliști, în special de către Nichifor Crainic ca o cauză a crizei spiritual românești, criză care putea fi depășită doar prin tradiția răsăriteană ortodoxă: „a fi roman înseamnă, pur și simplu, a fi orthodox și nimic altceva, spunea Crainic iar „cine preconizează orientarea spre Occident rostește un non-sens. Orientarea cuprinde în sine cuvântul Orient și înseamnă îndreptarea spre Orient, după Orient“ (p. 61). Mult mai tranșant este Nae Ionescu, un antieuropean radical pentru care primordial este nașterea „o ființă transistorică și structural ortodoxă“ (p. 63).

În următoarele patru capitole, autorul analizează detaliat românismul și identitatea (*Românism, Afli român. Despre parcursul filosofic al identității, Gramatica identității și Identitatea ca stigmat*).

Liviu Neagoe, *Eutopia. Concepte, identități și istorii românești*, Editura Cartier, Chișinău, 2023, 208 pagini, ISBN: 978-9975-86-699-6